SUPPLEMENT

TO THE

BOMBAY GOVERNMENT GAZETTE;

CONTAINING

Acts and Bills of the Legislative Council of India.

Published by Authority.

THURSDAY, 30TH JUNE 1859.

"A BILL TO EMPOWER MAGISTRATES TO DECIDE CERTAIN DISPUTES BETWEEN CONTRACTORS AND WORKMEN ENGAGED IN RAILWAY AND OTHER WORKS."—Murrathee.

खालीं लिहिलेला आक्टाचा मसुदा सन १८५९ चे एप्रिल महिन्याचे २३ वे तारिखेस इंडियाचे लेजिस्लेटिव कौन्सिलांत दुसरे वेळीं वाचून सिलेक्ट कमिटीकडे सोंपला, तो कमिटी येत्या जुलै महिन्याचे ३० वे तारिखे नंतर त्या मसुदाविषयीं रिपोर्ट करणार आहे :—

लोखंडी सडकेचे व इतर कामाचे मखतेदार, व काम करणारे यां दरमियान कितीएक प्रकारच्या तकरारी पडल्या असतां त्यांचा फैसला करण्याचा अधिकार माजिस्ट्रेटास देण्याविषयींचे आक्टाचा मसुदा.

उद्देश.

लोखंडी सडकेचे व इतर कामाचे मखतेदार, व काम करणारे यां दरमियांन पगाराबाबद, व कितीएक इतर गोष्टीं बाबद तकरारी पडल्या असतां त्यांचा फैसला करण्याचा अधिकार माजिस्ट्रेटास देणे योग्य आहे, यास्तव खालीं लिहिल्याप्रमाणे ठरविलें आहे.

या आक्टाचे अर्थाप्रमाणे कोणास मखतेदार समजावें.

१. लोखंडी सडक, किंवा कालवा, किंवा इतर सार्वजनिक काम बांधण्याचें पार्लमेंटानें, किंवा इंडिया सरकारानें मंजूर केलें असेल, किंवा करील त्याचा कोणताही भाग बांधण्याचा मखता जा मनुष्यानें घेतला असेल, किंवा जो मनुष्य या पुढें घेईल तो मनुष्य या आक्टाचे अर्था प्रमाणे मखतेदार आहे असें समजावें.

मखतेदारानी काम करणारांस पगार न दिल्याचे मुकदम्याची चौकशी माजिस्ट्रेटानी करावी.

२. या आक्टाचे अर्थाप्रमाणे कोणी मनुष्य मखतेदार असेल तो आपले मखत्याचें काम, किंवा मखत्यासंबंधीं कोणतेंही काम उत्पन्न होईल तें करण्यासाठीं कोणतेंही कारिगरास, किंवा काम करणारास, किंवा मजुरास चाकरीस ठेवील, किंवा त्या बरोबर करार करील (सदहू प्रकारचें काम सदहू प्रमाणे कामास लावलेले किंवा करार केलेले मनुष्यानें करावयाचें असेल, किंवा त्या बरोबर, किंवा त्याणी, किंवा त्याचे हाताखालीं लावलेले इतर मनुष्यानी करावयाचें असेल तरी चिंता नाहीं.) आणि सदहू प्रमाणे कामास लावलेले मनुष्यांचा ऐवज वाजवी निवत असेल तो ऐवज त्यांस वेळोवेळीं न देईल तर जा जिल्ह्यांत, किंवा तालुक्यांत काम चालत असेल तेथील माजिस्ट्रेटास त्या प्रकर्णाची चौकशी करून फैसला करण्याचा अधिकारआहे.

पक्षकारांस समन केल्यानंतर संक्षिप्त रितीनें फैसला करावा वगैरे.

३. अमुक वेळीं व जागीं हजर व्हावें असें समनांत लिहून तें समन माजिस्ट्रेटानें सदहू प्रकारचे मखतेदारास, किंवा तो हजर नसल्यास त्या ठिकाणी त्याचा वहिवाटदार, किंवा मुखत्यार असेल त्यास द्यावें. आणि साक्षीदारांचा जबान्या शपथेवर, किंवा सत्यस्मरणपूर्वक प्रतिज्ञेवर घेऊन तंट्याचा संक्षिप्त रितीनें फैसला करावा. सदहू प्रकारचा फैसला सर्व प्रकारें आखरचा आहे असें समजावें.

पैका देण्याविषयीं हुकूम. जप्ती.

४. सदहूं प्रमाणे कामास लावलेले मनुष्याचा, किंवा मनुष्यांचा अमुक ऐवज वाजवी निघतो असें आपणास वाटेल तो ऐवज देण्याविषयीं माजिस्ट्रेटानें हुकूम करावा. आणि सदहूं प्रकारची रकम तात्काळ, किंवा आपण फरमाविलेले मुदतींत न दिली तर, हुकुमा प्रमाणे न चालणारे मखतेदाराची मालमता जप्त करून, व विकून सदहूं प्रकारचा ऐवज वसूल करण्यासाठीं माजिस्ट्रेटानें आपलें वारंट द्यावें.

जप्त केलेली मालमिळकत.

५. जप्तीचे वारंटावरून धरलेली मालमत्ता हुकुमाप्रमाणे न चालणारे मनुष्याची आहे, किंवा नाहीं; अथवा सदहूं प्रमाणे जप्त करून विकण्यास पात्र आहे, किंवा नाहीं याविषयीं तकरार निघेल तर, त्या बाबद माजिस्ट्रेट फैसला, व हुकूम करील तो आखरचा, व काईम आहे असें समजावें.

काम करणारे काम करण्यास हयगय करतील किंवा नाहीं म्हणतील तर त्यांस शिक्षा होईल ती.

६. या आक्टाचे अर्थाप्रमाणे जो मनुष्य मखतेदार असेल त्याणे १ ले कलमांत सांगितलेले प्रकारचें काम करण्यासाठीं कोणतेही कारिगरास, किंवा काम करणारास, किंवा मजुरास कामास लावलें असेल, किंवा त्या बरोबर करार केला असेल तो कारीगर, किंवा काम करणारा, किंवा मजूर बुध्या, व कायदेशीर, किंवा योग्य कारणावांचून तें काम करण्यास हयगय करील, किंवा नाहीं म्हणेल तर, माजिस्ट्रेटासमक्ष गुन्ह्याची शाबिती झाली म्हणजे तो रुपये पर्यंत दंडास पात्र होईल. सदहूं प्रकारचे कारिगरास, किंवा काम करणारास, किंवा मजुरास दंड न करितां करारांतील शर्ती प्रमाणे काम करण्याविषयीं, किंवा करवून देण्याविषयीं त्यास हुकूम करावा म्हणून फिरयाद करणारानें, किंवा त्याचे मुखत्यारानें अर्ज केला असतां त्या प्रमाणे हुकूम करण्यास माजिस्ट्रेट मुखत्यार आहे. आणि तो हुकुमाप्रमाणे चालण्यास चुकेल तर हुकुमाप्रमाणे न चालण्याचा पुरावा आपले खात्रीनिशीं झाल्यावर त्या कारिगरास, किंवा काम करणारास, किंवा मजूरास पराकाष्ठा महिने पर्यंत सक्त मजुरीनिशीं कैदेची शिक्षा करण्यास माजिस्ट्रेट मुखत्यार आहे.

अर्थ. 'माजिस्ट्रेट.'

७. या आक्टावरून माजिस्ट्रेटास दिलेले अधिकार चालविण्याची मुखत्यारी राज्य कारभार चालविणारे सरकारानें जा मनुष्यास मुद्दाम दिली असेल त्या मनुष्याचा बोध या आक्टांतील "माजिस्ट्रेट" या शब्दांवरून होतो असें समजावें.

आक्ट कोठें चालेल.

८. इंडियाचे गवरनर जनरल इन् कौन्सिल, किंवा कोणतेही प्रेसिडेन्सीचें, किंवा जागेचें राज्यकारभार चालविणारें सरकार यांचे हुकुमावरून जा तालुक्यांस, किंवा जागांस हा आक्ट लागू होईल त्या तालुक्यांत, किंवा जागांत मात्र हा आक्ट चालेल.

(True translation)

VENAYEK WASSOODEW,
Oriental Translator to Government.

"A BILL TO EMPOWER MAGISTRATES TO DECIDE CERTAIN DISPUTES BETWEEN CONTRACTORS AND WORKMEN ENGAGED IN RAILWAY AND OTHER WORKS."—Guzerathee.

हेठळ लखेली आक्टनो मसुदो सन १८५९ ना एप्रिल महिनानी २३ मी तारिखे इंडियानी लेजिस्लेटिव कौंसिलमां बीजीवार वांचीने सिलेक्ट कमिटीने सोंप्यो, ते कमिटी आवता जुलै महिनानी ३० मी तारिख पछी ते मसुदा बाबत रिपोर्ट करनार छे.

लोहोडांनी सडकना, तथा बीजां कामना इजारदार अने काम करनारनी वच्चे केटलाएक प्रकारनी तकरारो पडे तेओनो फेसलो करवानो अधिकार माजिस्त्रेटने आपवा बाबतना आक्टनो मसुदो.

उद्देश.

लोहोडांनी सडकना, तथा बीजां कामना इजारदार अने काम करनारानी वच्चे पगार बाबत, तथा बीजी केटलीएक वातोबाबत तकरारो पडे तेओनो फेसलो करवानो अधिकार माजिस्ट्रेटने आपवो योग्य छे; वास्ते हेठळ लख्या प्रमाणे ठराव्युं छे:—

१. लोहोडांनी सडक, अथवा नेहेर, अथवा बीजुं सार्वजनिक काम बांधवानुं पार्लमेंटे, अथवा इंडिया सरकारे मंजूर कर्युं होय, अथवा करशे तेनो कंई भाग बांधवानो इजारो जे मांणसे लीधो होय, अथवा जे मांणस हवे पछी लेशे ते मांणस आ आक्टना अर्थ प्रमाणे इजारदार छे एवुं समजवुं.

आ अक्टना अर्थ प्रमाणे कोणने इजारदार समजवो.

२. आ आक्टना अर्थ प्रमाणे जे मांणस इजारदार होय ते पोताना इजारानुं काम, अथवा इजारा संबंधी जे काम निकळे ते करवासारू कोई कारीगरने, अथवा काम करनाराने, अथवा मजूरने चाकरीए राखशे, अथवा तेनी साथे करार करशे (ते काम सदर्हू प्रमाणे कामे राखेलां मांणसने करवुं होय, के जेनी साथे करार कर्यो होय तेने करवुं होय, अथवा तेनी साथे राखेलां बीजां माणसने करवुं होय के तेने पोताने करवुं होय, अथवा तेना हाथ हेठळ राखेलां बीजां माणसने करवुं होय ते वातनी चिंता नथी) अने एप्रमाणे कामे राखेलां मांणसोनो अवेज वाजवी निकळतो होय ते अवेज तेओने वखते वखते नहीं आपशे तो जे जिल्हामां, अथवा तालुकामां काम चालतुं होय त्यांहांना माजिस्ट्रेटने ते बाबतनी चोकसी करीने फेसलो करवानो अधिकार छे.

इजारदार, काम करनाराओने पगार नहीं आपे ते बाबतना मुकरदमानी चोकसी माजिस्ट्रेटे करवी.

३. फलाणी वखते, अने फलांणी जगाए हाजर थवुं एवुं समनमां लखीने ते समन माजिस्ट्रेटे ते इजारदारने (अथवा ते हाजर नहीं होय तो ते ठेकांणे तेनु काम चलावनार, अथवा मुखत्यार होय तेने) आपवो; पछी साहेदोने सम खवडावीने, अथवा सत्य स्मरण पूर्वक प्रतिज्ञा करावीने तेओनी जुबानी लईने तंटानो संक्षेपरीते फेसलो करवो; अने ते फेसलो सघळे प्रकारे आखरनो समजवो.

पक्षकारोने समन कर्या पछी संक्षेप रीते फेसलो करवा वगेरे बाबत.

४. सदर्हू प्रमाणे कामे राखेलां मांणसनो, अथवा मांणसोनो आटलो अवेज वाजवी निकळे छे एवुं माजिस्ट्रेटनी नजरमां आवे तो ते अवेज आपवानो तेणे हुकम करवो. अने ते अवेजनी रकम तावडतोब, अथवा माजिस्ट्रेट फरमावे तेटली मुदतमां नहीं आपे तो, हुकम प्रमाणे नहीं चालनारा इजारदारनुं सामन सरंजाम जप्त करीने, तथा वेचीने ते अवेज वसूल करवासारू माजिस्ट्रेटे पोतानुं वारंट आपवुं.

नाणुं आपवानो हुकम. जप्ति.

५. जप्तिनां वारंट उपरथी पकडेलुं सामन सरंजाम हुकम प्रमाणे नहीं चालनारा मांणसनो छे के नहीं; अथवा सदर्हू प्रमाणे जप्त करीने वेचवाने पात्र छे के नहीं, एविशे तकरार पडे तो, ते बाबत माजिस्ट्रेट फेसलो, तथा हुकम करशे ते आखरनो, तथा कायम छे एवुं समजवुं.

जप्त करेली मालमिलकत.

६. आ आक्टना अर्थ प्रमाणे जे मांणस इजारदार होय तेणे १ ली कलममां कहेला प्रकारनुं काम करवासारू कोई कारीगरने, अथवा काम करनारने, अथवा मजूरने कामे राख्यो होय, अथवा तेनी साथे करार कर्यो होय, ते कारीगर, अथवा काम करनार, अथवा मजूर जांणी जोईने, तथा कायदासर, अथवा योग्य कारण वगर ते काम करवानी गफलत करशे, अथवा ना केहेशे तो, माजिस्ट्रेटनी आगळ गुन्हो साबित थया पछी ते रुपिया सुधी दंडने पात्र थशे. सदर्हू प्रकारना कारीगरने, अथवा काम करनारने, अथवा मजूरने दंड न करो अने करारनी सरतो प्रमाणे काम करवानो, अथवा करावी आपवानो तेने हुकम करवो ए रीते फरियाद करनार, अथवा तेनो मुखत्यार अर्जी करे तो ते प्रमाणे हुकम करवाने माजिस्ट्रेट मुखत्यार छे. अने हुकम प्रमाणे चालवाने ते चूकशे तो हुकम प्रमाणे नहीं चालवानो पुरावो पोतानी खात्री थाय ते रीते थया पछी ते कारीगरने, अथवा काम करनारने, अथवा मजूरने घणामां घणा महिनासुधी सकत मजूरी साथे केदनी सजा करवाने माजिस्ट्रेट मुखत्यार छे.

काम करनारा काम करवानी गफलत करशे, अथवा ना केहेशे तो तेओने शिक्षा थशे.

७. आ आक्टउपरथी माजिस्ट्रेटने जे अधिकार आप्यो छे ते अधिकार चलाववानो अखत्यार राजकारभार चलावनारी सरकारे जे मांणसने खसूस करीने आप्यो होय ते मांणसनो बोध आ आक्टमां "माजिस्ट्रेट" आ शब्द लख्यो छे ते उपरथी थाय छे एवुं समजवुं.

अर्थ. "माजिस्ट्रेट."

८. इंडियाना गवरनर जनरल इन् कौंसिलना; अथवा हरकोई प्रेसिडेन्सीनो, अथवा जगानो राजकारभार चलावनारी सरकारना हुकमथी जे तालुकाओने, अथवा जगाओने आ आक्ट लागू थशे ते तालुकाओमां, अथवा जगाओमांज आ आक्ट चालशे.

आ आक्ट क्यांहां क्यांहां चालशे.

(True translation)

VENAYEK WASSOODEW,
Oriental Translator to Government.

"A BILL FOR REGULATING THE ESTABLISHMENT OF MARKETS."—Murrathee.

खालीं लिहिलेला आक्टाचा मसुदा सन १८५९ चे एप्रिल महिन्याचे १६ वे तारिखेस इंडियाचे लेजिस्लेटिव कौन्सिलांत दुसरे वेळीं वाचून सिलेक्ट कमिटी कडे सोंपला, ती कमिटी येत्या जुलै महिन्याचे २० वे तारिखे नंतर त्या मसुद्याविषयीं रिपोर्ट करणार आहे.

बाजार स्थापण्याबाबद नियम ठरविण्याविषयींचे आक्टाचा मसुदा.

उद्देश.

जा जागीं बाजार पूर्वीं स्थापले असतील त्यांचे शेजारीं नवे बाजार स्थापले असतां ते नवे व पूर्वीं स्थापलेले बाजार जा जागीं भरतात त्या जागांचे मालकांचे दरमियांन तकरारी पडतात, आणि त्या तकरारीं पासून वारंवार फिसाद होत्ये, व त्या बाजारांत जाणारे लोकांस मोठी अडचण पडत्ये यास्तव, खालीं लिहिल्या प्रमाणे ठरविलें आहे :—

माजिस्ट्रेटाचे परवानगी वांचून नवा बाजार स्थापूं नये.

१. हा आक्ट ठरल्या नंतर नवीन बाजार स्थापणे तो जिल्ह्याचे माजिस्ट्रेटाची लेखी परवानगी घेतल्यावांचून कोणी स्थापूं नये. कोणी मनुष्य सदर्हू प्रकारचे परवानगी वांचून नवा बाजार स्थापण्यास यत्न करील त्यावर गुन्ह्याची शाबिती माजिस्ट्रेटा समक्ष झाली म्हणजे, तो दोनशें रुपये पर्यंत दंडास पात्र होईल.

परवानगी विषयीं अर्जी.

२. *नवा बाजार स्थापण्याची कोणी मनुष्याची इच्छा असेल त्याणे माजिस्ट्रेटास लेखी* अर्ज करावा. त्या अर्जांत खालीं लिहिलेला तपशील असावा; म्हणजे सदर्हू प्रमाणे नवा बाजार जा जागीं स्थापण्याचा इरादा असेल त्या जागेचें नाव, व तो कोणकोणते दिवशीं भरावयाचा ते दिवस, व अगदीं नजिकचा बाजार जा जागीं भरत असेल त्या जागेचें नाव, व तो कोणकोणते दिवशीं भरत असेल ते दिवस, व त्या दोन बाजारांमध्यें किती इंग्लिश मैलांचें अंतर आहे तें, आणि नवा बाजार स्थापण्याचीं, कारणे असतील तीं अर्जांत ल्याहावीं.

जाहिरनामा लावणें व सुचना देणें.

३. सदर्हू प्रकारचा अर्ज पोंचल्यावर माजिस्ट्रेटाने खालीं लिहिलेला मजकूर लिहून जाहिरनामा लावला म्हणजे, अर्जदाराने लिहिलेले जागीं बाजार स्थापण्याची त्याची इच्छा आहे, व तो अमुक अमुक दिवशीं भरण्याचा बेत आहे, त्यास तो बाजार स्थापण्या विषयीं जा मनुष्यास हरकत असेल त्याणे जाहिरनाम्याचे तारिखेपासून साहा आठवड्यांत आपली हरकत जाहिर करावी, असे मजकुराचा जाहिरनामा लावावा. जा गावांत किंवा शहरांत, किंवा जा गांवाजवळ किंवा शहराजवळ नवा बाजार भरण्याचा बेत असेल त्या गावांतील, किंवा शहरांतील लोकांचे सहज दृष्टीस पडे असे जागेवर जाहिरनामा लावावा. आणि जा पोलीस ठाण्याचे हुकुमतींत सदर्हू प्रकारचा गांव, किंवा शहर असेल त्या पोलीस ठाण्यांत, आणि माजिस्ट्रेटाचे कोर्टांत जाहिरनाम्याची नकल लावावी. जा जागीं नवा बाजार स्थापण्याचा बेत असेल त्या जागेपासून चार मैलांचे आंत बाजार भरतो असें कळून येईल तर तो बाजार जा जागीं भरत असेल त्या जागेचे मालकास जाहिरनाम्याचे मजकुराची सुचना माजिस्ट्रेटाने देववावी. जाहिरनाम्याचा खर्च, व सुचना दिली असल्यास तिचा खर्च अर्जदाराने दिला पाहिजे.

माजिस्ट्रेटाचा हुकूम.

४. बाजार स्थापण्याचा बेत असेल तो स्थापण्या विषयीं हरकत जाहिरनाम्यांत, व सुचनेंत लिहिलेले मुदतींत कोणी न केली तर तो स्थापूं देण्या विषयीं माजिस्ट्रेटाने हुकूम करावा.

हरकत केली तर.

ठरविलेले मुदतींत कोणी हरकत केली तर त्या हरकतीची चौकशी माजिस्ट्रेटाने करावी, व प्रसंगा प्रमाणे आपणास योग्य वाटेल तसा हुकूम करावा.

५. हा आक्ट ठरल्या नंतर साहा महिन्यांचे आंत खालीं लिहिलेले बाजारांविषयीं म्हणजे आक्ट ठरण्या पूर्वी दोन वर्षांचे मुदतींत बाजार नवीन स्थापले असतील त्यांविषयीं माजिस्ट्रेटा जवळ कोणी हरकत केली तर, माजिस्ट्रेटानें त्या हरकतीची चौकशी करावी. आणि सदहू प्रकारचा नवा बाजार, व पूर्वी पासून असणारा बाजार या दरमियानचें अंतर चार मैलांहून कमी आहे, आणि नवा बाजार स्थापल्याने आसपासचे लोकांस त्रास, किंवा इतर अडचण होत्ये असें कळून येईल तर आपणास जरूर वाटल्यास जा जा दिवशीं सदहू प्रकारचा नवा बाजार भरत असेल ते दिवस बदलण्या विषयीं, किंवा आपले नजरेस आल्यास तो बाजार अगदीं बंद करण्या विषयीं हुकूम करण्याचा अधिकार माजिस्ट्रेटास आहे. हा आक्ट ठरण्यापूर्वी दोन वर्षें अगोदर बाजार स्थापले असतील ते.

६. या आक्टा अन्वयें माजिस्ट्रेटानें केलेले हुकुमावर पोलीस कमिशनराकडे अपील चालेल. आणि पोलीस कमिशनराचा हुकूम आखरचा आहे असें समजावें. त्यांत फेरफार करण्याचा अधिकार ठिकठिकाणचे सरकारास आहे. अपील.

७. या आक्टा अन्वयें योग्य रितीने हुकूम केला असेल त्या विरुद्ध कोणी मनुष्य चालेल तो, दोनशें रुपये पर्यंत दंडास पात्र होईल. हुकुमाप्रमाणे न चालल्या बद्दल दंड.

८. नवे बाजार स्थापण्या विषयींचे या आक्टांतील सर्व ठराव नवीन मेळे भरण्यांत येतील त्यांस लागू आहेत असें समजावें. नवीन मेळे भरतील त्यांस हा आक्ट लागू आहे.

(True translation)

VENAYEK WASSOODEW,
Oriental Translator to Government.

"A BILL FOR REGULATING THE ESTABLISHMENT OF MARKETS."—Guzerathee.

हेठळ लखेलो आक्टनो मसुदो सन् १८५९ ना एप्रिल महिनानी १६ मी तारिखे इंडियानी लेजिस्लेटिव कौंसिलमां बीजीवार वांचीने सिलेक्ट कमिटीने सोंप्यो, ते कमिटी आवता जुलै महिनानी २० मी तारीख पछी ते मसुदा बाबत रिपोर्ट करनार छे.

बजार स्थापवाविशे नियम ठराववाबाबतना आक्टनो मसुदो.

जे जगाए अगाऊ बजारो स्थापी होय तेनी पडोसमां नवी बजार स्थाप्याथी ते नवी बजार अने अगाऊ स्थापेली बजार जे जगाए भराय छे ते जगाओना धणीओने माहो माहे कजियो थाय छे ; अने ते कजियाथी वारे घडीए फिसाद थाय छे, अने ते बजारोमां जनारा लोकोने घणी अडचण पडे छे ; वास्ते हेठळ लख्या प्रमाणे ठराव्युं छे :— उद्देश.

१. आ आक्ट ठर्यापछी जिल्हाना माजिस्ट्रेटनी लखेली परवानगी लीधावगर कोई मांणसे नवी बजार स्थापवी नहीं. कोई मांणस एवी परवानगी वगर नवी बजार स्थापवानो यत्न करशे, ने तेनी उपर माजिस्ट्रेटनी आगळ गुन्हो साबित थशे तो ते बसें रुपियासुधी दंडने पात्र थशे. माजिस्ट्रेटनी परवानगी वगर नवी बजार स्थापवी नहीं.

परवानगीसारू अर्जी.

२. नवी बजार स्थापवानी जे मांणसनी इच्छा होय तेणे माजिस्ट्रेटने लखीने अर्जी करवी ; तेमां सदर्हू प्रमाणे नवी बजार जे जगाए स्थापवानो इरादो होय ते जगानुं नाम, तथा ते कये कये दिवसे भराशे ते दिवस, अने छेकजपासेनी बजार जे जगाए भराती होय ते जगानुं नाम, अने ते जे जे दिवसे भराती होय ते दिवस, अने ते बेऊ बजार केटला अंग्रेजी मैलने छेटे छे ते, अने नवी बजार स्थापवानां कारणो होय ते अर्जीमां लखवां.

जाहेरनामुं मारवुं अने सुचना आपवी.

३. सदर्हू प्रकारनी अर्जी आव्यापछी माजिस्ट्रेटे जाहेरनामुं मारवुं के अरजदारे जे जगा लखी छे ते जगाए बजार स्थापवानी तेनी इच्छा छे, अने ते फलांणे फलांणे दाहाडे भरवानो मनसुबो छे, वास्ते ते बजार स्थापवाबाबत जे मांणसने हरकत होय तेणे जाहेरनामांनी तारिखथी छ अठवाडियांमां पोतानी हरकत जाहेर करवी, एवुं जाहेरनामुं मारवुं. जे गांममां, अथवा शेहेरमां, अथवा जे गांमनी पासे, अथवा शेहेरनीपासे नवी बजार भरवानो मनसुबो होय ते गांमनी, अथवा शेहेरनी जे जगा लोकोनी नजरे सेहेज पडे ते जगाए जाहेरनामुं मारवुं. अने जे पोलीस थांणांनी हकुमतमां ते गांम, अथवा शेहेर होय ते पोलीस थांणांमां, तथा माजिस्ट्रेटनी कचेरीमां जाहेरनामांनी नकल मारवी. जे जगाए नवी बजार स्थापवानो मनसुबो होय ते जगाथी चार मैलनी अंदर बजार भराय छे एवुं मालम पडे तो, ते बजार जे जगाए भराती होय ते जगाना धणीने जाहेरनामांना मजकूरनी सुचना माजिस्ट्रेटे अपाववी. जाहेरनामांनो खर्च, तथा सुचना आपे तो तेनो खर्च अरजदारे आपवो.

माजिस्ट्रेटनो हुकम.

हरकत करे तो,

४. बजार स्थापवानो मनसुबो होय ते स्थापवा बाबत कोई मांणस जाहेरनामांमां, तथा सुचनामां लखेली मुद्दतमां हरकत नहीं करे तो ते स्थापवा देवानो माजिस्ट्रेटे हुकम करवो. ठरावेली मुद्दतमां कोई मांणस हरकत करे तो ते बाबतनी माजिस्ट्रेटे चोकसी करीने प्रसंग प्रमाणे पोताने वाजबी देखाय तेवो हुकम करवो.

आ आक्ट ठर्यां पेहेलां बे वर्ष आगमच बजार स्थापी होय तेविशे.

५. आ आक्ट ठर्यां पेहेलां बे वर्षनी अंदर जे नवी बजारो स्थापी होय ते बाबत कोई मांणस माजिस्ट्रेटने आ आक्ट ठर्या पछी छ महिनानी अंदर हरकत बतावे तो माजिस्ट्रेटे ते हरकत बाबतनी चोकसी करवी. अने ते नवी बजार अने अगाउनी बजारनी वच्चे चार मैल करतां ओछुं छेटुं छे, अने नवी बजार स्थाप्याथी आसपासना लोकोने त्रास, अथवा बीजी अडचण थाय छे एवुं मालम पड्यापछी माजिस्ट्रेटने जरूर देखाशे तो जे जे दिवसे ते नवी बजार भराती हशे ते दिवस बदलवानो, अथवा पोतानी नजरमां आवे तो ते बजार छेक बंध करवानो हुकम करवाने माजिस्ट्रेट मुखत्यार छे.

अपील.

६. आ आक्ट प्रमाणे माजिस्ट्रेट जे हुकम करे तेउपर पोलीस कमिशनरने त्यांहां अपील चालशे. अने पोलीस कमिशनरनो हुकम आखरनो छे एवुं समजवुं ; पण तेमां फेरफार करवाने ठेकांणां ठेकांणांनी सरकार मुखत्यार छे.

हुकम प्रमाणे नहीं चालवा बाबत दंड.

७. आ आक्ट प्रमाणे योग्य रीते हुकम थयो होय ते विरुद्ध कोई मांणस चालशे तो, ते बसें रुपियासुधी दंडने पात्र थशे.

नवा मेळा भराय तेओने आ आक्ट लागू छे.

८. नवी बजार स्थापवाबाबत आ आक्टना जे ठरावो छे ते सघळा ठराव नवा मेळा भराशे तेओने लागू छे एवुं समजवुं.

(True translation)

VENAYEK WASSOODEW,

Oriental Translator to Government.

"A BILL FOR THE ESTABLISHMENT OF COURTS OF SMALL CAUSES BEYOND THE LOCAL LIMITS OF THE JURISDICTION OF THE SUPREME COURTS OF JUDICATURE ESTABLISHED BY ROYAL CHARTER."—Guzerathee.

तारिख ३० मी एप्रिल सन १८५९.

हेठळ लखेलो आक्टनो मसुदो आखी कौंसिलनी कमिटीमां ठर्‍यो ते, सर्व लोकोने जाहेर थवासारू प्रसिद्ध करवो, अने बे महिनापछी तेनो पाछो विचार करवो एवो हुकम थयो छे.

बादशाही सनद उपरथी इनसाफनी सुप्रीम कोर्टो स्थापी होय तेओनी हकुमतनी स्थलसीम बाहार न्हाना मुकरदमानी कोर्टो स्थापवाबावतना आक्टनो मसुदो.

उद्देश.

जुजवी करज, तथा दावा वधारे सेहेली रीते वसूल करवासारू न्हाना मुकरदमानी कोर्ट, कलकत्ता, मद्रास, अने मुंबई प्रेसिडेन्सीमां बादशाही सनद उपरथी इनसाफनी सुप्रीम कोर्टो स्थापी छे तेओनी हकुमतनी स्थलसीम बाहार स्थापवी योग्य छे; वास्ते हेठळ लख्याप्रमाणे ठराव्युं छेः—

न्हाना मुकरदमानी कोर्ट स्थापवाबावत.

१. पोत पोताना इलाकामां हरकोई ठेकांणे आ आक्ट प्रमाणे मुकरदमाओनो इनसाफ करवासारू गवरनर जनरल इन् कौंसिलनुं अगाउथी अनुमत लईने न्हाना मुकरदमानी कोर्टो स्थापवानो, तथा जरूर होय तेटला कामदारो नेमवानो अधिकार सदहू प्रेसिडेन्सी मांहेनी हरकोई प्रेसिडेन्सीनो, अथवा जगानो राजकारभार चलावनारी सरकारने छे. एप्रमाणे सदहू प्रकारनी कोर्ट स्थापे त्यारे ते कोर्टनी हकुमतनी स्थलसीम राजकारभार चलावनारी सरकारे ठराववी; अने योग्य देखाय ते प्रमाणे ते सीम वखते वखते बदलवाने सरकार मुखत्यार छे.

हकुमतनी स्थलसीम ठराववा बाबत.

न्हाना मुकरदमानी कोर्टोने जे जे मुकरदमानो इनसाफ करवानो अधिकार छे ते मुकरदमानी व्याख्या.

२. आ आक्ट प्रमाणे स्थापेली न्हाना मुकरदमानी कोर्टोने जे मुकरदमाओनो इनसाफ करवानो अधिकार छे तेओनी विगतः—खतनी रूए, अथवा बीजा करारनी रूए रुपिया लेणा होय ते बाबतनो, अथवा भाडां बाबतनो, अथवा जंगम मालमिलकत बाबतनो, अथवा तेवी मालमिलकतनी किंमत बाबतनो, अथवा नुकसांनी बाबतनो दावो; पण करजनी, अथवा नुकसांनीनी, अथवा दावानी रकम पांचसें रुपिया उपर नहीं जोईये. पण एवुं ठराव्युं छे के भागियाओए, अथवा तेओना मुखत्यारोए बाकी काहाडी आपी नहीं होय तो पंत्याळा हिसाबनी बाकी बाबतनी फरियाद; अथवा मृत्युपत्र (एटले वसियतनामुं) कर्‍यावगर कोई मांणस मरीगयुं होय तेनी मालमिलकतनो हिस्सो लेवाबाबतनी, अथवा हिस्सानो भाग लेवाबाबतनी फरियाद; अथवा वसियतनांमांनी रूए "*लेगेसी" लेवाबाबतनी, अथवा "लेगेसी" नो भाग लेवाबाबतनी फरियाद; अथवा जमीनना धारा बाबत, अथवा बीजा दावाबाबत योग्य मुद्दतमां फरियाद करी होते तो रेवेन्यु खातांना अंमलदारनी आगळ चालते तेवा धारा बाबतनी, अथवा बीजा दावाबाबतनी फरियाद; अथवा शरीरने इजा करी एवुं केहेता होय तेनी नुकसांनी

विशेष ठराव.

---

* लेगेसी एटले मृतलेखार्पित दान.

भरी लेवा बाबतनी फरियाद सदर्हू प्रकारनी कोई कोर्टमां चालशे नहीं. पण ते इजाथी विशेषे करीने पैसानुं नुकसान थयुं होय तो ते नुकसानी बाबत फरियाद चालशे.

कोर्टनी हकुमत.

३. आ आक्ट प्रमाणे न्हाना मुकरदमानी कोर्ट स्थापी होय ते कोर्टनी हकुमतनी स्थलसीममां फरियादनुं कारण उत्पन्न थयुं होय, अथवा फरियाद करती वखते प्रतिवादी ते सीममां रेहेतो होय, अथवा नफासारू पोतानी जाते काम धंधो करतो होय तो उपरनी छेल्ली कलममां जे फरियादो कही छे ते सघळी फरियादो लईने तेनो इनसाफ करवानो ते कोर्टने अधिकार छे.

कोर्टनो शिक्को.

आ कोर्टनीउपर सघळी बाबतमां जिल्हा जज्जनो, तथा सदर कोर्टनो हुकम चालशे.

४. आ आक्ट प्रमाणे स्थापेली दरएक कोर्टे शिक्को वापरवो, ते उपर "फलांणां ठेकांणांनी न्हाना मुकरदमानी कोर्ट" ए अक्षरो अंग्रेजीमां, तथा कोर्टनी भाषामां कोरेला जोईये; अने सघळी बाबतमां ते कोर्टनी उपर जिल्हा जडजनो, तथा सदर कोर्टनो हुकम चालशे.

आ आक्टप्रमाणे न्हाना मुकरदमानी कोर्टमां इनसाफ थवालायक जे मुकरदमा होय ते मुकरदमानी फरियाद बीजी कोई कोर्टमां चालशे नहीं.

५. आ आक्टप्रमाणे न्हाना मुकरदमानी कोर्ट स्थापी होय त्यारे वीस रुपिया कर्ता वत्ता रुपियाना जे मुकरदमा आ आक्टप्रमाणे इनसाफ करवालायक होय, अने सदर्हू प्रकारनी कोर्टनी हकुमतनी हद्दमां उत्पन्न थाय ते मुकरदमानो इनसाफ ते कोर्टे करवो; बीजी कोई कोर्टने करवानो अधिकार नथी.

माजिस्ट्रेट वगेरेनी हकुमत कायम राखवाबाबत.

मद्रास इलाका मांहेनां गांमना मुनसफनी, तथा गामनी अथवा जिल्हानी पंचातनी; लश्करी कोर्ट रिक्वेस्टनी.

मद्रास तथा मुंबई इलाकामां न्हाना मुकरदमानो इनसाफ करवासारू कोई अंमलदार नेम्यो होय तेनी;

अने मद्रास इलाकामां लश्करी पंचातनी हकुमत कायम राखवा बाबत.

६. करजबाबत, अथवा दिवानी काम संबंधी बीजा दावाबाबत माजिस्ट्रेट, अथवा माजिस्ट्रेटनो अधिकार चलावनारो बीजो कोई मांणस, अथवा आसिस्टंट माजिस्ट्रेट, अथवा डेप्युटी माजिस्ट्रेट हालमां जे हकुमत चलावे छे ते हकुमत आ आक्टना कोई ठराव उपरथी जती रेहे छे एवुं समजवुं नहीं; अथवा मद्रासना कायदा पुस्तकना ठरावप्रमाणे गांमना मुनसफ, अथवा गांमनी, अथवा जिल्हानी पंचात जे हकुमत चलावे छे ते हकुमत; अथवा मिलिटरी कोर्ट रिक्वेस्टो जे हकुमत चलावे छे ते; अथवा छावणीना जे जोईंट माजिस्ट्रेटोने सन १८५९ ना ३ जा आक्ट प्रमाणे दिवानी हकुमत आपी होय ते माजिस्ट्रेटो जे हकुमत चलावे छे ते; अथवा लश्करी बजारमां, तथा छावणीमां, अने मद्रास अथवा मुंबई प्रेसिडेन्सीनुं लश्कर जे थांणांमां रेहेतुं होय ते थांणांमां न्हाना मुकरदमानो इनसाफ करवाबाबत ते ते प्रेसिडेन्सीनी कानुन प्रमाणे कोई अंमलदारने योग्य रीते अधिकार आपीने नेम्यो होय ते अंमलदार जे हकुमत चलावे छे ते; अथवा लश्करी मांणसनी उपरनी फरियादबाबत मद्रास प्रेसिडेन्सीनी कानुनप्रमाणे पंचात जे हकुमत चलावे छे ते हकुमत आ आक्टना कोई ठरावउपरथी जती रेहे छे एवुं समजवुं नहीं.

कोर्ट क्यांहां भरवी.

७. आ आक्ट प्रमाणे स्थापेली न्हाना मुकरदमानी कोर्टो जे सरकारना ताबामां होय ते सरकार ते कोर्टोनी हकुमतनी स्थलसीममां जे जगा, अथवा जगाओ वखते वखते ठरावे ते जगाए भरवी.

एक जगाकर्ता वत्ती जगाए कोर्ट भरवानो हुकम कर्यो होय ते भरवाना वखतबाबत.

८. सदर्हू प्रकारनी कोई कोर्टने तेनी हकुमतनी स्थलसीममां एक कर्त्तां वत्ती जगाए कोर्ट भरवानुं फरमाव्युं होय त्यारे ते कोर्टना जडजे सदर्हू प्रकारनी दरएक जगाए ते कोर्ट क्यारे भरवी ते वेळा ठरावबी. पण तेमां फेरफार करवाने जिल्हा जडज मुखत्यार छे. सदर्हू प्रमाणे वेळा ठरावे तेनी सुचना कोर्टवाळां घरनो, अथवा जे बीजी इमारतमां कोर्ट भरनार होय ते इमारतनो जे भाग लोकोनी नजरे सेहेज पडे एवो होय ते भागउपर जाहेरनांमुं मारीने आपवी.

काम चलाववानी रीत.

विशेष ठराव.

९. आ आक्टप्रमाणे चोकसी करवालायक जे मुकरदमा होय ते मुकरदमानो इनसाफ करती वखते काम चलाववुं ते, बादशाही सनदउपरथी दिवानी कोर्टो स्थापी नहीं होय तेओनुं काम चलाववानी रीत सेहेली करवाबाबत सन १८५९ नो ८ मो आक्ट छे तेमां कहेली रीत जेटली लागू होय, अथवा जरूर होय तेप्रमाणे चलाववुं. पण एवुं ठराव्युं छे के आ आक्ट प्रमाणे फरियादो थाय ते सघळी फरियादोमां प्रतिवादीने ते मुकरदमानो आखरनो फेसलो करवासारू समन करवो; अने वळी एवुं ठराव्युं छे के आ आक्टप्रमाणे हुकमनांमुं करती

वखते जे पक्षकारनी तरफनुं हुकमनामुं थाय ते पक्षकार कोर्टने, म्होडे अर्जी करे तो पोतानी हकुमतनी स्थलसीमनी हद्दमां †हुकमनांमांवाळा देणदारनी जंगम मालमिलकत होय तेउपर वारंट आपीने, अथवा तेज हद्दमां हुकमनामांवाळा देणदारनी जंगम मालमिलकत *हुकमनामावाळो लेणदार बतावे तेज मालमिलकत उपर खसूस करीने वारंट आपीने हुकमनांमुं ताबडतोब बजाववानो हुकम करवाने कोर्ट मुखत्यार छे.

१०. आ आक्टप्रमाणे हुकमनांमुं बजाववासारू हुकमनांमांवाळा देणदारनी जंगम माल मिलकत वेच्यापछी हुकमनांमांमांहेनुं कंई लेणुं बाकी रेहे, अने हुकमनांमांवाळा देणदारनी स्थावर मिलकत उपर हुकमनांमुं बजाववानो हुकम आपो एवी हुकमनांमांवाळानी इच्छा होय तो, हुकमनांमांवाळो लेणदार दरखास्ते आपे एटले कोर्टे तेने हुकमनांमांनी नकल आपवी; अने ते हुकमनांमांनी रूए जेटलुं लेणुं बाकी रह्युं होय तेबाबत दाखलो आपवो. अने हुकमनांमांवाळा देणदारनी स्थावर मिलकत, जे जगाए होय ते जगाए जे दिवानी कोर्टनी सामान्य हकुमत चालती होय ते कोर्टमां ते नकल, तथा दाखलो रजू करे एटले ते कोर्टे पोतानी कानुन प्रमाणे, अने तेवे प्रसंगे काम चलाववानी रीत होय ते रीते ते हुकमनांमुं अंमलमां लाववानुं काम चलाववुं.

जंगम मालमिलकत जेटली जोईये तेटली नहीं होय तो स्थावर मिलकतउपर(हुकमनामुं) बजाववुं.

११. आ आक्टप्रमाणे मुकरदमानो इनसाफ थाय त्यारे कोर्ट फेसलो तथा हुकम करे ते आखरनो जांणवो. पण पाछी तपास करवानी अर्जी फेसलानी तारिखथी तीस दिवसनी अंदर करे अने कोर्टनी नजरमां आवे तो एकवार नवेसरथी इनसाफ करवाने ते कोर्ट मुखत्यार छे.

केटलाएक मुकरदमामां फेसलो थशे ते आखरनो जांणवो.

विशेष ठराव.

१२. आ आक्टप्रमाणे कोई मुकरदमानो इनसाफ थाय ते मुकरदमाना फेसलाने हरकत पडे एवी कायदा संबंधी तकरार निकळे, अथवा जे चाल कायदासरखी चालती होय ते चाल संबंधी तकरार निकळे, अथवा कोई दस्तावेजना अर्थ संबंधी तकरार निकळे, अने कोर्टने तेबाबत वाजवी संशय आवे तो मुकरदमाना हरकोई पक्षकारनी अर्जी उपरथी, अथवा कोर्टे पोतानी मेळे ते मुकरदमानी हकिकत लखी काहाडीने ते हकिकत पोताना अभिप्राय सुद्धां, ठराव थवासारू सदर कोर्टमां मोकलवी.

कायदा वगेरेबाबत तकरारो निकळे तेविशे सदर कोर्टने लखी मोकलवुं.

१३. सदर कोर्टने लखी मोकल्युं होय तो पण मुकरदमानुं काम चलाववाने कोर्ट मुखत्यार छे; अने जे वातबाबत सदर कोर्टने लखी मोकल्युं छे ते वात बाबत सदर कोर्टनुं अनुमत लखाई आवशे तेप्रमाणे हुकमनांमुं फरशे एवी सरतथी हुकमनांमुं करवाने पण कोर्ट मुखत्यार छे. पण जे मुकरदमाबाबत सदर कोर्टने लखी मोकल्युं होय ते मुकरदमानुं हुकमनांमुं, ते कोर्टनो हुकम आवी पोंहोंचे त्यांहांसुधी बजाववुं नहीं.

सदर कोर्टनां अनुमत प्रमाणे हुकमनांमुं फरशे एवी सरतथी हुकमनांमुं करवाने कोर्ट मुखत्यार छे; पण अनुमत लखाई आवे त्यांहांसुधी हुकमनांमुं बजाववुं नहीं.

१४. सदर कोर्टनां अनुमतसारू जे मुकरदमा मोकल्या होय तेनो निकाल "फुल कोर्टे करवो.

आ आक्टप्रमाणे सदरकोर्टमां मुकरदमा मोकल्या होय तेनो निकाल "फुल कोर्टे"करवो.

१५. सदर कोर्टे ते मुकरदमानो इनसाफ करवासारू जलदी दिवस ठराववो; अने ते कोर्टनां घरमां जाहेरनांमुं मारीने ते दिवसनी सुचना आपवी.

ते मुकरदमानो इनसाफ करवासारू सदर कोर्टे जलदी दिवस ठराववो.

तेनुं जाहेरनांमुं.

१६. सदर्हू प्रकारना मुकरदमाना पक्षकारो पोतानी जाते सदर कोर्टमां हाजर थईने तकरार करवाने, अथवा वकीलनी मारफते तकरार करवाने मुखत्यार छे.

पक्षकारो पोतानी जाते हाजर थईने तकरार करवाने, अथवा वकीलनी मारफते तकरार करवाने मुखत्यार छे.

---

† हुकमनांमांवाळो देणदार एटले जेनोउपर हुकमनांमुं थयुं होय ते मांणस.

* हुकमनांमांवाळो लेणदार एटले जेनो तरफनुं हुकमनांमुं थयुं होय ते मांणस.

सदर कोर्टनो फेसलो शी रीते मोकलवो.

१७. मुकरदमानी चोकसी करीने विचार कर्या पछी सदर कोर्टे पोताना फेसलानी एक नकल उपर कोर्टनो शिक्को तथा रजिस्टरनी सही करावीने ते नकल, जे कोर्टे मुकरदमो मोकल्यो तेनी पासें मोकलवी; अने ते नकल आव्यापछी ते कोर्टे सदर कोर्टना फेसला प्रमाणे ते मुकरदमानो निकाल करवो.

सदर कोर्टमां मुकरदमो मोकलवा बाबतनो खर्च.

१८. सदर कोर्टनां अनुमतसारू मुकरदमो मोकलवा बाबत कंई खर्च थाय तो ते खर्च मुकरदमानो खर्च थयो एवुं जांणवुं.

हालनी (कोर्टोमांनी) जे कोर्ट जिल्हा कोर्टना ताबामां होय ते कोर्टे २० रुपिया कर्ता ओछा रुपियाना मुकरदमानो फेसलो कर्यो होय ते उपर अपील चालशे नहीं.

विशेष ठराव.

१९. हालनी (कोर्टोमांनी) जे कोर्ट जिल्हा कोर्टना ताबामां होय ते कोर्टे २ जी कलममां कहेला प्रकारना मुकरदमानुं हुकमनांमुं कर्युं होय तेमां करजनी, अथवा नुकसांनीनी, अथवा दावानी रकम वीस रुपिया उपर नहीं हशे तो ते हुकमनांमां उपर अपील चालशे नहीं; अने ते हुकमनांमुं आखरनुं जांणवुं. पण एवुं ठराव्युं छे के जे मुकरदमानुं हुकमनांमुं आ कलम उपरथी आखरनुं थायछे एवुं ठराव्युं छे तेवा दरएक मुकरदमाने ९ मी कलमना ठराव तथा ११ मी कलमना विशेष ठराव लागू छे एवुं समजवुं.

सदर कोर्टना ताबानी कोर्टे ५०० रुपिया कर्ता ओछा रुपियाना मुकरदमानो फेसलो कर्यो होय तेउपर स्पेशिअल् अपील चालशे नहीं.

२०. आ आक्टनी २ जी कलममां कहेला प्रकारना मुकरदमामां " रेग्युलर अपील " थया पछी सदर कोर्टना ताबानी कोई कोर्टे फेसलो, अथवा हुकम कर्यो होय तेमां जे करज, अथवा नुकसांनी, अथवा दावा बाबत असल फरियाद थई होय ते पांचसें रुपिया उपर नहीं होय तो, ते फेसला उपर, अथवा हुकम उपर स्पेशिअल् अपील चालशे नहीं; अने ते हुकम, अथवा फेसलो अखरनो छे एवुं समजवुं.

उपरनी छेल्ली बेउ कलमो प्रमाणे सदर कोर्टने लखी मोकलवा बाबत.

२१. जे मुकरदमानुं हुकमनांमुं, अथवा फेसलो उपरनी छेल्ली बेउ कलमो प्रमाणे आखरनो थाय छे तेवा सघळा मुकरदमामां आखरनुं हुकमनांमुं, अथवा फेसलो करनारी कोर्टने, मुकरदमानी हकिकत लखी काहाडीने सदर कोर्टनां अनुमतसारू ते हकिकत मोकलवानो जेवो अधिकार न्हाना मुकरदमानी कोर्टने आ आक्टउपरथा आप्यो छे तेवो अधिकार छे. अने न्हाना मुकरदमानी कोर्टे लखी काहाडेली हकिकतने आ आक्टना जे ठराव लागू छे ते सघळा ठराव आ कलम प्रमाणे लखी काहाडेली हकिकतने लागू छे एवुं समजवुं.

(True translation)

VENAYEK WASSOODEW,

Oriental Translator to Government.

"A BILL FOR THE ESTABLISHMENT OF COURTS OF SMALL CAUSES BEYOND THE LOCAL LIMITS OF THE JURISDICTION OF THE SUPREME COURTS OF JUDICATURE ESTABLISHED BY ROYAL CHARTER."—Murathee.

तारीख ३० वी एप्रिल सन १८५९.

खालीं लिहिलेला आक्टाचा मसुदा सगळे कौन्सिलाचे कमिटींत ठरला तो सर्व लोकांस जाहीर होण्यासाठीं प्रसिद्ध करावा, व दोन महिन्या नंतर त्याचा पुनः विचार करावा असा हुकूम झाला आहे.

बादशाही सनदे वरून स्थापलेले इनसाफाचे सुप्रीम कोर्टांचे हुकुमतीचे स्थलसीमे बाहेर लाहान दाव्याचीं कोर्टें स्थापण्याविषयींचे आक्टाचा मसुदा.

उद्देश.

लाहान देणी व दावे अधिक सोपे रितीने वसूल करतां यावे म्हणून लाहान दाव्यांचीं कोर्टें, कलकत्ता व मद्रास व मुंबई या प्रेसिडेन्सींत बादशाही सनदे वरून इनसाफाचीं सुप्रीम कोर्टें स्थापला आहत त्याच हुकुमताच स्थलसीम बाहेर स्थापणे योग्य आहे, यास्तव खालीं लिहिल्या प्रमाणे ठरविलें आहे.

लाहान दाव्याचीं कोर्टें स्थापणे.

१. आपआपले इलाक्यांत कोणतेही जागीं या आक्टाप्रमाणे मुकदम्यांचा इनसाफ करण्यासाठीं गवरनर जनरल इन् कौन्सिल यांचें पूर्वी अनुमत घेऊन लाहान दाव्यांचीं कोर्टें स्थापण्याचा, व कामदार अवश्य असतील ते नेमण्याचा अधिकार सदर्हू पैकीं कोणतेही प्रेसिडेन्सीचे, किंवा जागेचे राज्यकारभार चालविणारे सरकारास आहे. सदर्हू प्रकारचें कोर्ट सदर्हू प्रमाणे स्थापतील तेव्हां त्या कोर्टाचे हुकुमतीची स्थलसीमा राज्यकारभार चालविणारे सरकाराने ठरवावी; आणि योग्य दिसेल त्याप्रमाणे ती सीमा वेळोवेळीं बदलण्याचा अधिकार सरकारास आहे.

हुकुमतीची स्थलसीमा ठरविणे.

लाहान दाव्यांचे कोर्टांनी जा मुकम्यांचा इनसाफ करावयाचा त्यांची व्याख्या.

विशेष ठराव.

२. या आक्टाअन्वयें स्थापलेले लाहान दाव्याचे कोर्टांत जा मुकदम्यांचा इनसाफ करण्याचा अधिकार आहे ते बितपशील : खतांवरून किंवा इतर करारांवरून पैका येणे असेल त्याविषयींचा, किंवा भाड्याविषयींचा, किंवा जंगम मालमिळकतीविषयींचा, किंवा तशे मालमिळकतीचे किमतीविषयींचा, किंवा नुकसानी विषयींचा दावा; परंतु कर्जाची किंवा नुकसानीची किंवा दाव्याची रकम पांचशें रुपयांवर असूं नये. परंतु असें ठरविलें आहे कीं खालीं लिहिलेले प्रकारचा फिरयादी सदर्हू प्रकारचे कोणतेही कोर्टांत चालणार नाहींत म्हणजे भागीदारांनी किंवा त्यांचे मुखत्यारांनी बाकी नक्की केली नसेल तर सरकतीचे बाकींविषयीं फिरयाद; अथवा मृत्यु पत्र केल्यावांचून कोणी मेला असेल त्याचे मिळकतीचा हिस्सा मिळण्याविषयीं, किंवा हिश्शाचा भाग मिळण्याविषयीं फिरयाद; किंवा मृत्युपत्रावरून लेगसी मिळण्याविषयीं किंवा लेगसीचा भाग मिळण्याविषयीं फिरयाद; अथवा जमिनीचे धाऱ्याबाबद, किंवा इतर दाव्याबाबद फिरयाद योग्य मुदतींत केली असतां रेंवेन्यू कडील अंमलदारापुढें चालत्ये तशे धाऱ्याबाबद, किंवा दाव्या बाबद फिरयाद; अथवा शरिरास इजा केली म्हणून म्हणत असतील तिची नुकसानी वसूल करण्याविषयीं फिरयाद : परंतु त्या इजेपासून पैक्या संबंधी विशेष प्रकारची नुकसानी झाली असेल तर, त्या नुकसानीविषयीं फिरयाद चालेल.

कोर्टाची हुकुमत.

३. खालीं लिहिल्याप्रमाणे हकिकत असेल तर सदरील शेवटले कलमांत सांगितलेल्या सर्व प्रकारचा फिरयादी घेण्याचा अधिकार या आक्टा अन्वयें स्थापलेले लाहान दाव्यांचे कोर्टास आहे म्हणजे, आपले हुकुमतीचे स्थलसीमेंत फिरयादीचें कारण उत्पन्न झालें असेल, किंवा फिरयाद करते वेळीं प्रतिवादी राहात असेल, किंवा नफ्याकरितां स्वतः काम करीत असेल, तर त्या फिरयादी घेण्याचा अधिकार आहे.

कोर्टाचा शिक्का.

या कोर्टावर सर्व प्रकारें जिल्हे जज्जाचा व सदर कोर्टाचा हुकूम चालेल.

४. या आक्टाअन्वयें स्थापलेले प्रत्येक कोर्टाने शिक्याचा उपयोग करणे त्या शिक्यावर खालीं लिहिलेलीं अक्षरें, म्हणजे "अमुक येथील लाहान दाव्याचें कोर्ट" हीं अक्षरें इंग्रजींत व कोर्टाचे भाषेंत कोरलेलीं असावीं; आणि त्या कोर्टावर जिल्हे जज्जाचा, व सदर कोर्टाचा सर्व प्रकारें हुकूम चालेल.

या आक्टाअन्वयें जा मुकदम्याचा इनसाफ लाहान दाव्यांचे कोर्टांत होणे असेल त्या मुकदम्यांची फिरयाद इतर कोणतेही कोर्टांत चालणार नाहीं.

५. या आक्टाअन्वयें लाहान दाव्यांचें कोर्ट स्थापलें असेल तेव्हां वीस रुपयांहून अधिक कोणतेही रकमेचे जा मुकदम्यांचा इनसाफ या आक्टांतील ठरावाप्रमाणे होणे असेल, आणि ते मुकदमे सदर्हू प्रकारचे कोर्टाचे हुकुमतीचे हद्दींत उत्पंन झाले असतील त्या मुकदम्यांचा इनसाफ सदर्हू प्रकारचे कोर्टाने करावा, दुसरें कोणतेही कोर्टास करण्याचा अधिकार नाहीं.

माजिस्ट्रेटाची वगैरे हुकुमत राखणे.

मद्रास इलाक्यांतील गांवचे मुनसफांची व गांवातील किंवा जिल्ह्यांतील पंचाइतीची.

लश्करी कोर्ट रिकेस्टाची.

मद्रास व मुंबई इलाक्यांत लाहान दाव्यांचा इनसाफ करण्यासाठीं अंमलदार नेमले असतील त्यांची.

आणि मद्रास इलाक्यांत लश्करी पंचाइतीची हुकुमत राखणे.

६. कर्जाबाबद किंवा दिवाणी प्रकर्णाचे इतर दाव्याबाबद माजिस्ट्रेट, किंवा माजिस्ट्रेटाचे अधिकार चालविणारा कोणी मनुष्य, किंवा आसिस्टंट माजिस्ट्रेट किंवा डेपुटी माजिस्ट्रेट यांस जी हुकुमत हल्लीं आहे ती हुकुमत, या आक्टांतील कोणतेही ठरावावरून जात्ये असें समजूं नये. अथवा मद्रासचे कायदेपुस्तकांतील ठरावाप्रमाणे गांवचे मुनसफ, किंवा गांवांतील किंवा जिल्ह्यांतील पंचाइती जी हुकुमत चालवितात ती हुकुमत; अथवा मिलिटरी कोर्ट रिकेस्टें जी हुकुमत चालवितात ती; अथवा छावणीचे जा जाइंट माजिस्ट्रेटांस सन १८५९ चे ३ रे आक्टा अन्वयें दिवाणी हुकुमत दिला असेल ते जाइंट माजिस्ट्रेट जा हुकुमत चालवितात ती; अथवा लश्करी बाजारांत, व छावण्यांत, आणि मद्रास किंवा मुंबई प्रेसिडेन्सींतील लश्कर जा ठाण्यांत राहात असेल त्या ठाण्यांत लाहान मुकदम्यांचा इनसाफ करण्याविषयीं त्या त्या प्रेसिडेन्सींतील कानूं अन्वयें कोणी अंमलदारास योग्य रितीने अधिकार देऊन नेमला असेल तो अंमलदार जी हुकुमत चालवितो ती; अथवा लश्करी मनुष्यांवरील मुकदम्या संबंधी मद्रास प्रेसिडेन्सींतील कानूं प्रमाणे पंचाइती जी हुकुमत चालवितात ती हुकुमत, या आक्टांतील कोणतेही ठरावा वरून जात्ये असें समजूं नये.

कोर्टें कोठें भरावीं तें.

७. या आक्टा अन्वयें स्थापलेलीं लाहान दाव्याचीं कोर्टें भरणे तीं जा सरकारचे ताब्यांत तीं असतील तें सरकार, त्या कोर्टाचे हुकुमतीचे स्थलसीमेंत जी जागा किंवा जागा वेळोवेळीं ठरवील त्या जागीं भरावीं.

एका जागेहून अधिक जागीं कोर्टें भरावीं असा हुकुम केला असेल तर तीं भरण्याचे वेळांविषयीं.

८. सदर्हू प्रकारचें कोणतेंही कोर्ट त्याचे हुकुमतीचे स्थलसीमेंत एकापेक्षा अधिक जागीं भरण्याचें फरमाविलें असेल तेव्हां त्या कोर्टाचे जज्जाने सदर्हू प्रकारचे प्रत्येक जागेंत तें कोर्ट कोणते वेळीं भरावें ती वेळ जिल्हे जज्जाचा हुकूम घेऊन ठरवावी. सदर्हू प्रमाणे वेळ ठरवितील त्याची सुचना खालीं लिहिल्या प्रमाणे योग्य रितीने द्यावी; म्हणजे कोर्टाचे घराचा किंवा जा इतर इमारतींत कोर्ट भरणार असेल त्या इमारतीचा भाग लोकांचे सहज दृष्टीस पडे असा असेल त्या भागावर जाहीरनामा लावून सुचना द्यावी.

काम चालविण्याची रीत.

९. या आक्टा अन्वयें चौकशी करण्या योग्य मुकदम्याचा इनसाफ करताना काम चालविणे तें खालीं लिहिल्या प्रमाणे चालवावें म्हणजे, "दिवाणी कोर्टें बादशाही सनदेवरून स्थापलीं नसतील त्यांची काम चालविण्याची रीत सोपी करण्याविषयीं" सन १८५९ चा ८ वा आक्ट आहे त्यांत सांगितलेली रीत जितकी लागू असेल, व जरूर असेल त्या प्रमाणे काम चालवावें.

विशेष ठराव.

परंतु असें ठरविलें आहे कीं या आक्टा अन्वयें फिरयादी होतील त्या सर्व फिरयादींत प्रतिवादीस समन करणे तें, मुकदम्याचे आखरचे फैसल्या साठीं करावें.

आणि आणखी असें ठरविलें आहे कीं या आक्टा अन्वयें हुकूमनामा करत्ये वेळीं कोर्टास खालीं लिहिल्या प्रमाणे करण्याचा अधिकार आहे म्हणजे, जा पक्षकाराचे तर्फे हुकूमनामा होईल त्या पक्षकाराने मुखजबानी अर्ज केला असतां आपले हुकुमतीचे स्थलसीमेंत निवाडा झालेले रिणकोचे जंगम मालमिळकतीवर वारंट देऊन, किंवा त्याच हद्दींतील निवाडा झालेले रिणकोची जंगम मालमिळकत निवाडा झालेला धनको दाखवील तिजवरच मुद्दाम वारंट देऊन हुकूमनामा तात्काळ बजाविण्या विषयीं हुकूम करण्याचा अधिकार कोर्टास आहे.

१०. या आक्टाअन्वयें हुकूमनामा बजाविण्यांत निवाडा झालेले रिणकोची जंगम मालमिळकत विकल्यानंतर निवाड्याचा कोणताही भाग देणे राहील, व निवाडा झालेले रिणकोचे स्थावर मिळकतीवर हुकूमनामा बजाविण्याचा हुकूम द्यावा अशी निवाडेदाराची इच्छा असेल तर, निवाडा झालेले धनकोने अर्ज केला असतां कोर्टाने निवाड्याची नक्कल त्यास द्यावी ; व त्या निवाड्यावरून जी रकम देणे राहिली असेल तिजविषयीं दाखलाही द्यावा. आणि निवाडा झालेले रिणकोची स्थावरमिळकत असेल त्या जागीं, जा दिवाणी कोर्टास सामान्य हुकुमत असेल त्या कोर्टास सदर्हू प्रकारची नक्कल, व दाखला दिला म्हणजे त्या कोर्टाने आपले कानूप्रमाणे, व सदर्हू प्रकारचे प्रसंगीं काम चालविण्याची रीत असेल त्या रीती प्रमाणे, सदर्हू प्रकारचा निवाडा अमलांत आणण्याचें काम चालवावें.

जंगम माल मिळकत पूर्ती नसेल तर स्थावर मिळकतीवर बजावावा.

११. या आक्टाअन्वयें मुकदम्यांचा इनसाफ होईल त्यांत कोर्ट फैसला, व हुकूम करील तो आखरचा आहे असें समजावें. परंतु फैसल्याचे तारिखे पासून तीस दिवसांचे आंत अर्ज केला असतां आपणास योग्य वाटेल तर, एकदां नव्याने इनसाफ करण्याचा अधिकार सदर्हू प्रकारचे कोर्टास आहे.

कांहीं मुकदम्यांत फैसला होईल तो आखरचा समजावा. विशेषठराव.

१२. कोणतेही मुकदम्याचा या आक्टा अन्वयें इनसाफ होईल त्यांत फैसल्यास व्यत्यय येई असा कायदा संबंधी तकरार उत्पन होईल, किंवा जी चाल कायदा प्रमाणे चालत असेल त्या चाली संबंधी तकरार उत्पंन होईल, किंवा दस्तऐवजाचे अर्था संबंधी तकरार उत्पंन होईल, आणि कोर्टास तिज विषयीं वाजवी संशय येईल तर, मुकदम्यांतील कोणतेही पक्षकाराने अर्ज केला असतां, किंवा कोर्टाने आपण स्वतः त्या मुकदम्याचा तपशील लिहून काढून तो आपले अभिप्राया सहित ठराव होण्यासाठीं सदर कोर्टाकडे पाठवावा.

कायदे वगैरे विषयीं तकरार निघेल तिजविषयीं सदर कोर्टास ल्याहावें.

१३. सदर कोर्टास लिहून पाठविलें असेल तथापि मुकदम्याचें काम चालविण्याचा अधिकार कोर्टास आहे. आणि जा गोष्टी बाबद सदर कोर्टास लिहून गेलें असेल त्या गोष्टी बाबद सदर कोर्टाचें अनुमत लिहून येईल त्या प्रमाणे हुकूमनामा फिरेल अशे शर्तीनिशीं हुकूमनामा करण्याचाही अधिकार कोर्टास आहे. परंतु जा मुकदम्या बाबद सदर कोर्टास लिहून गेलें असेल त्या मुकदम्यांत त्या कोर्टाचा हुकूम येऊन पोंचे तोंपर्यंत हुकूमनामा बजावूं नये.

सदर कोर्टाचे अनुमता प्रमाणे हुकूमनामा फिरेल अशे शर्तीनिशीं हुकूमनामा करण्यास कोर्ट मुखत्यार आहे आणि अनुमत लिहून येईल तों पर्यंत हुकूमनामा बजावूं नये.

१४. सदर कोर्टाचे अनुमतासाठीं मुकदमे पाठविले असतील त्यांचा निकाल करणे तो "फुल" कोर्टाने करावा.

या आक्टाअन्वयें सदर कोर्टास पाठविलेले मुकदम्याचा निकाल "फुल," कोर्टाने करावा.

१५. सदर कोर्टाने सदर्हू प्रकारचे मुकदम्यांचा इनसाफ करण्यासाठीं लवकरच दिवस ठरवावा आणि त्या कोर्टाचे घरांत जाहिरनामा लावून त्या दिवसाची सुचना द्यावी.

सदर्हू प्रकारचे मुकदम्याचा इनसाफ करण्यासाठीं सदर कोर्टाने लवकरच दिवस ठरवावा.

त्या विषयीं जाहिरनामा.

१६. सदर्हू प्रकारचे मुकदम्यांतील पक्षकारांस स्वतः, किंवा वकील मार्फत सदर कोर्टात हजर होऊन तकरार करण्याचा अधिकार आहे.

पक्षकारांस स्वतः किंवा वकील मार्फत हजर होऊन तकरार करण्याचा अधिकार आहे.

सदर कोर्टाचा निवाडा कसा पाठवावा.

१७. मुकदम्याची चौकशी करून विचार केल्यानंतर कोर्टाने आपले निवाड्याची नकल कोर्टाचे शिक्यानिशीं, व रजिस्टराचे सहीनिशीं जा कोर्टाने मुकदमा पाठविला असेल त्या कोर्टाकडे पाठवावी. आणि ती नकल येऊन पोंचल्या नंतर सदहूं प्रकारचे कोर्टाने सदर कोर्टाचे फैसल्या प्रमाणे त्या मुकदम्याचा निकाल करावा.

सदर कोर्टास मुकदमा पाठविण्याबाबद खर्च.

१८. सदर कोर्टाचे अनुमतासाठीं मुकदमा पाठविण्या बाबद खर्च झाल्यास, तो खर्च मुकदम्यांतील खर्च आहे असें समजावें.

हल्लींचें कोणतेंही कोर्ट जिल्हे कोर्टाचे ताब्यांत असेल त्या कोर्टाने २० रुपयांहून कमी रुपयांचे मुकदम्यांत फैसला केला असेल त्यावर अपील चलणार नाहीं.

विशेष ठराव.

१९. हल्लींचें कोणतेंही कोर्ट जिल्हे कोर्टाचे ताब्यांत असेल त्या कोर्टाने २ रे कलमांत सांगितलेले प्रकारचे मुकदम्यांत) केलेले हुकुमनाम्यावर अपील, कर्जाची किंवा नुकसानीची किंवा दाव्याची रकम वीस रुपयांवर नसेल तर चालणार नाहीं; तो हुकूमनामा आखरचा आहे असें समजावें. परंतु असें ठरविलें आहे कीं जा मुकदम्यांतील हुकूमनामा या कलमावरून आखरचा होतो असें ठरविलें आहे तशे प्रत्येक मुकदम्यास ९ वे कलमांतील ठराव, व ११ वे कलमांतील विशेष ठराव लागू होतील असें समजावें.

सदर कोर्टाचे ताब्यांतील कोर्टाने ५०० शें रुपयांहून कमी रुपायांचे मुकदम्यांत फैसला केला असेल त्यावर स्पेशल अपील चालणार नाहीं.

२०. सदर कोर्टाचे ताब्यांतील कोणतेंही कोर्टाने २ रे कलमांत सांगितलेले प्रकारचे मुकदम्यांत "रेग्युलर अपील" झालें असतां फैसला, किंवा हुकूम केला असेल त्या फैसल्यावर किंवा हुकुमावर स्पेशल अपील खालीं लिहिल्या प्रमाणे हकिकत असेल तर चालणार नाहीं; ती हकिकत येणे प्रमाणे; जा कर्जाबद्दल, किंवा नुकसानी बद्दल, किंवा दाव्या बद्दल अवल फिरयाद झाली असेल त्या कर्जाची, किंवा नुकसानीची, किंवा दाव्याची रकम पांचशें रुपयांहून अधिक नसेल तर अपील चालणार नाहीं. सदहूं प्रकारचा हुकूम किंवा फैसला आखरचा आहे असें समजावें.

सदरील शेवटले दोहों कलमा अन्वयें सदर कोर्टास लिहून पाठविण्या विषयीं.

२१. जा मुकदम्यांत हुकूमनामा, किंवा फैसला सदरील शेवटले दोन कलमांवरून आखरचा होतो तशे सर्व मुकदम्यांत आखरचा हुकूमनामा, किंवा फैसला करणारे कोर्टास खालीं लिहिल्याप्रमाणे करण्याचा अधिकार आहे म्हणजे, मुकदम्याचा तपशील लिहून काढून तो सदर कोर्टाचे अनुमतासाठीं पाठविण्याचा अधिकार लाहान दाव्याचे कोर्टास या आक्टावरून जसा दिला आहे तसा अधिकार आहे. आणि लाहान दाव्यांचे कोर्टानी लिहून काढलेले तपशिलांस या आक्टांतील जे ठराव लागू आहेत ते सर्व ठराव या कलमा अन्वयें लिहून काढलेले तपशिलांस लागू आहेत असें समजावें.

(True translation)

VENAYEK WASSOODEW,
Oriental Translator to Government.